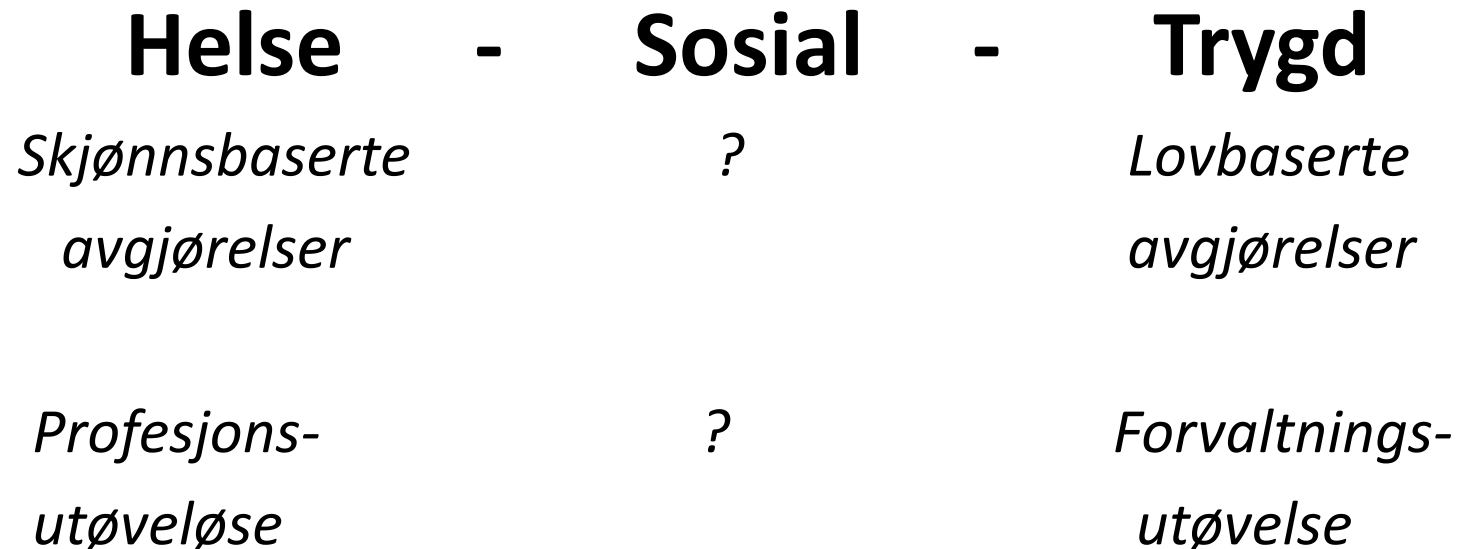

Advokat Leif Oscar Olsen:

**«LOV OM SOSIAL TJENESTER I NAV
INDIVIDUELL VURDERING»**

Velferdslovgivningen

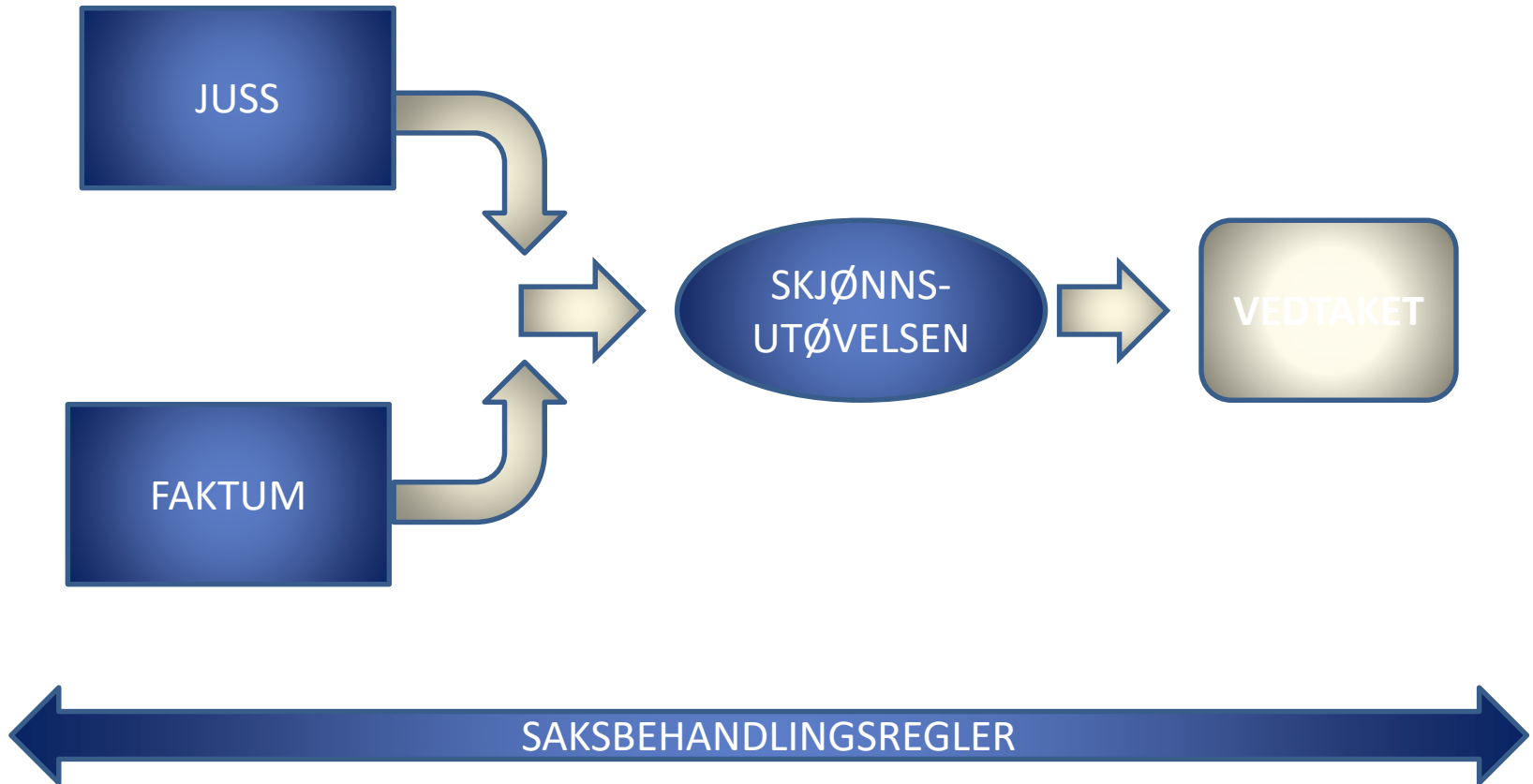
Helse - Sosial - Trygd

Lov om sosiale tjenester i NAV

- Kjennetegn ved loven
 - Rettighetslov
 - Skjønnslov
 - Strengt saksbehandlingsregulert
- Kjennetegn ved anvendelse av loven:
 - Både juridisk og sosialfaglig tenkning
(formålsrasjonell tenkning – normrasjonell tenkning)

AVGJØRELSESPROSESSEN

§ 48. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannen kan prøve *alle sider av vedtaket*. Når det gjelder prøvingen av *det frie skjønn*, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnnet er *åpenbart urimelig*.

- *alle sider av vedtaket ?*
- *det frie skjønn / ”åpenbart urimelig”*

Vedtaket 4 «sider»

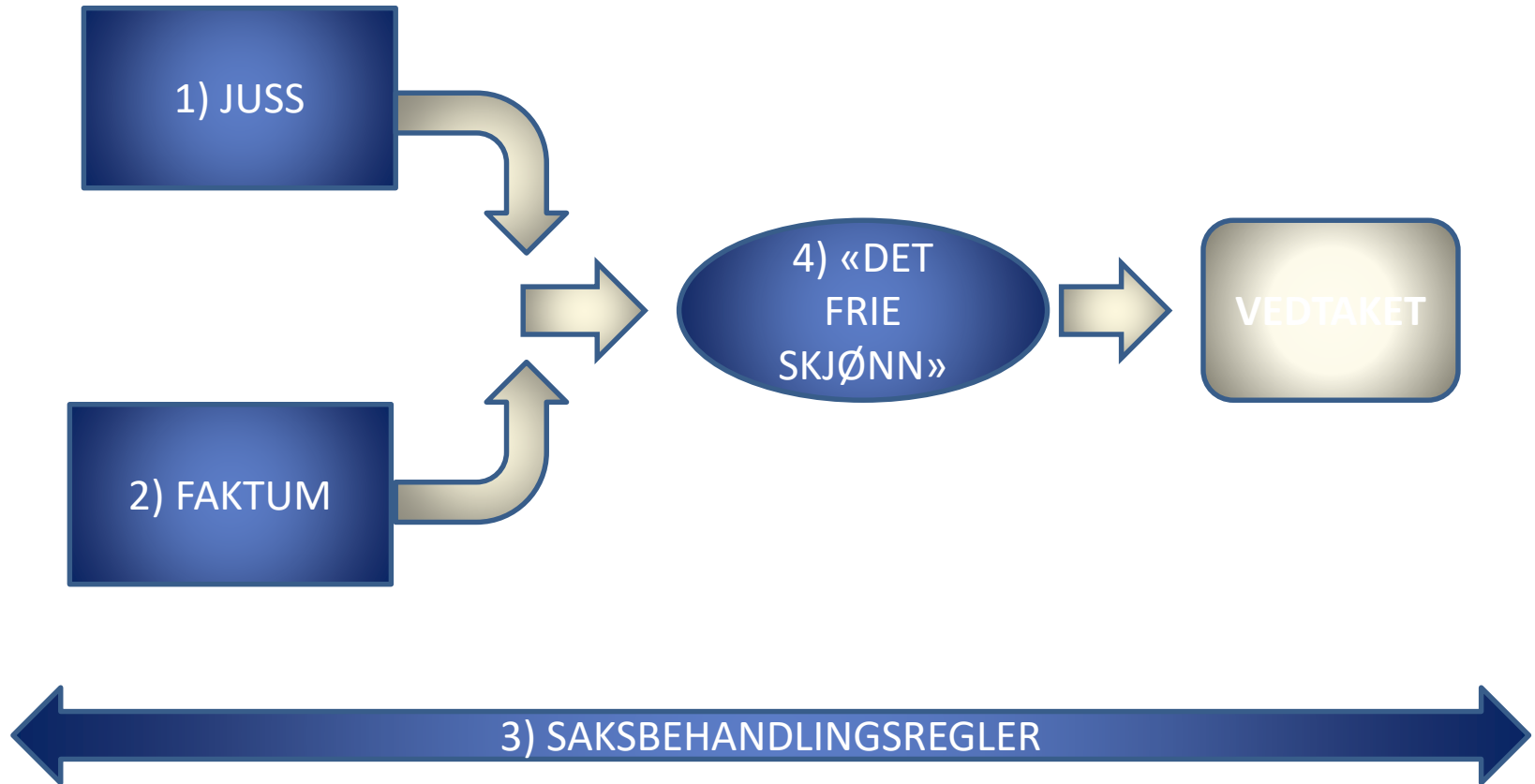
- 1) Er **jussen** anvendt riktig ?
- 2) Er riktig **faktum** lagt til grunn ?
- 3) Er **saksbehandlingsreglene** fulgt ?
- 4) Er det utvist er **faglig forsvarlig skjønn** ?

§ 48. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannen kan prøve *alle sider av vedtaket*. Når det gjelder prøvingen av *det frie skjønn*, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnnet er *åpenbart urimelig*.

- *alle sider av vedtaket ?*
- *det frie skjønn / ”åpenbart urimelig”*

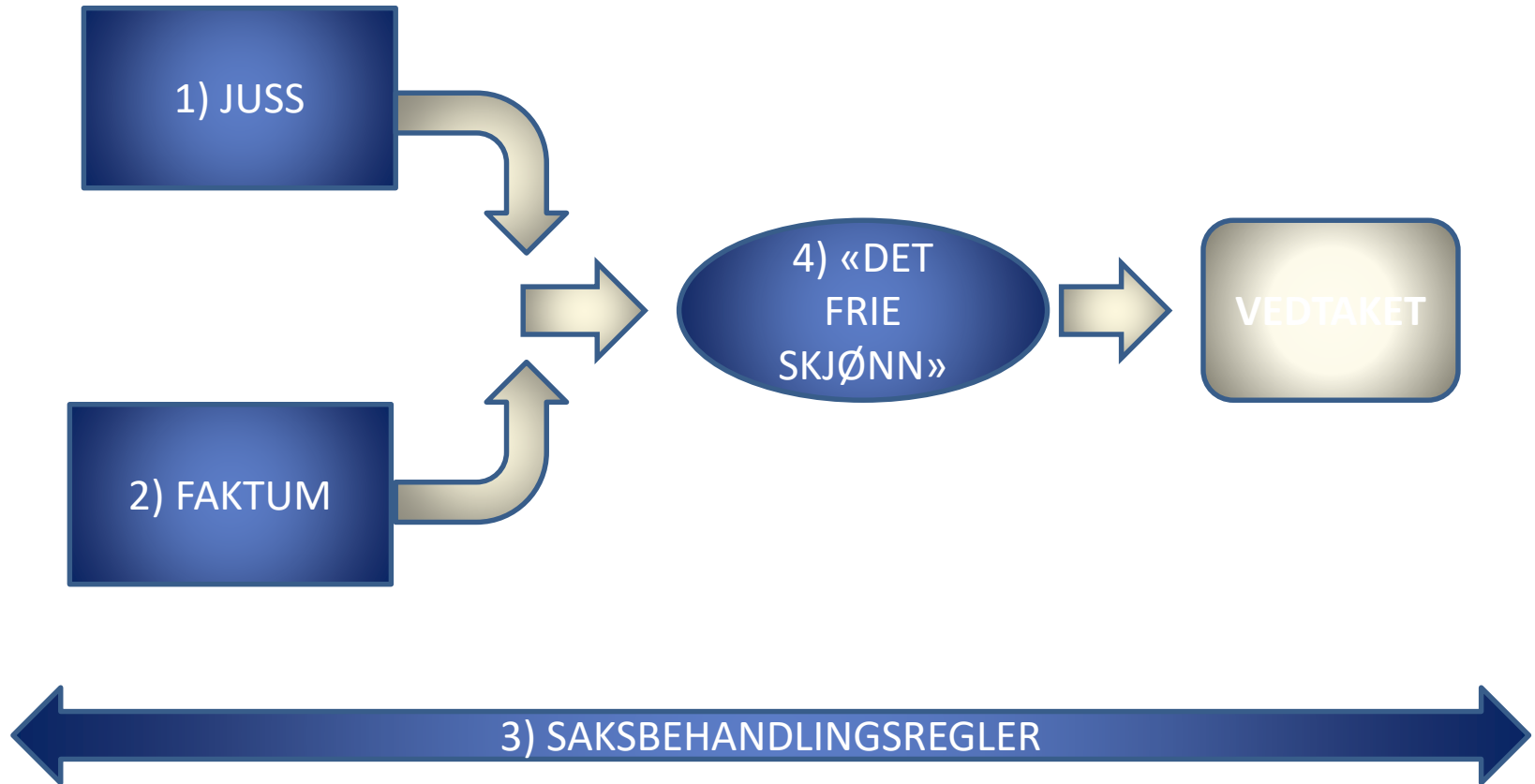
AVGJØRELSESPROSESSEN

Fylkesmannen og «det frie skjønn»

- «*Det frie skjønn*» (Den faglige skjønnsutøvelsen/ utmålingen)
 - Fylkesmannen har begrenset kompetanse til å overprøve dette frie skjønnet
 - Fylkesmannen kan bare sette dette vedtaket til side dersom det er «*åpenbart urimelig*».

AVGJØRELSESPROSESSEN

4. Om lovanvendelsen

Rettighetslovgivningen:

«Hvis»

«Så»

Vilkårssiden

Utmålingssiden

Lov om sosiale tjenester i NAV

§ 18. *Stønad til livsopphold*

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.

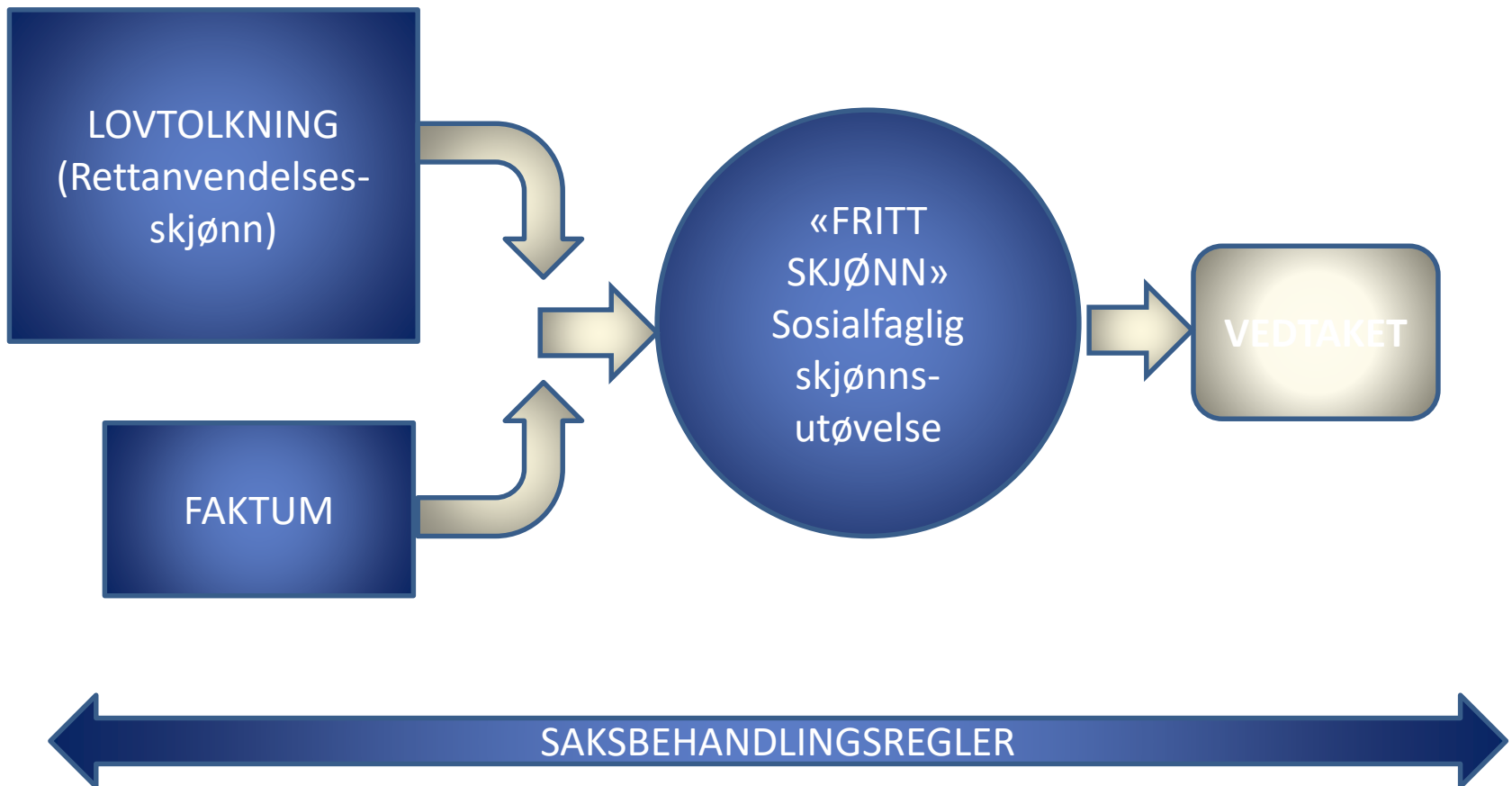
Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.

Ved vurdering av søknad om stønad til familier skal det ikke tas hensyn til barns inntekt av arbeid i fritid og skoleferier.

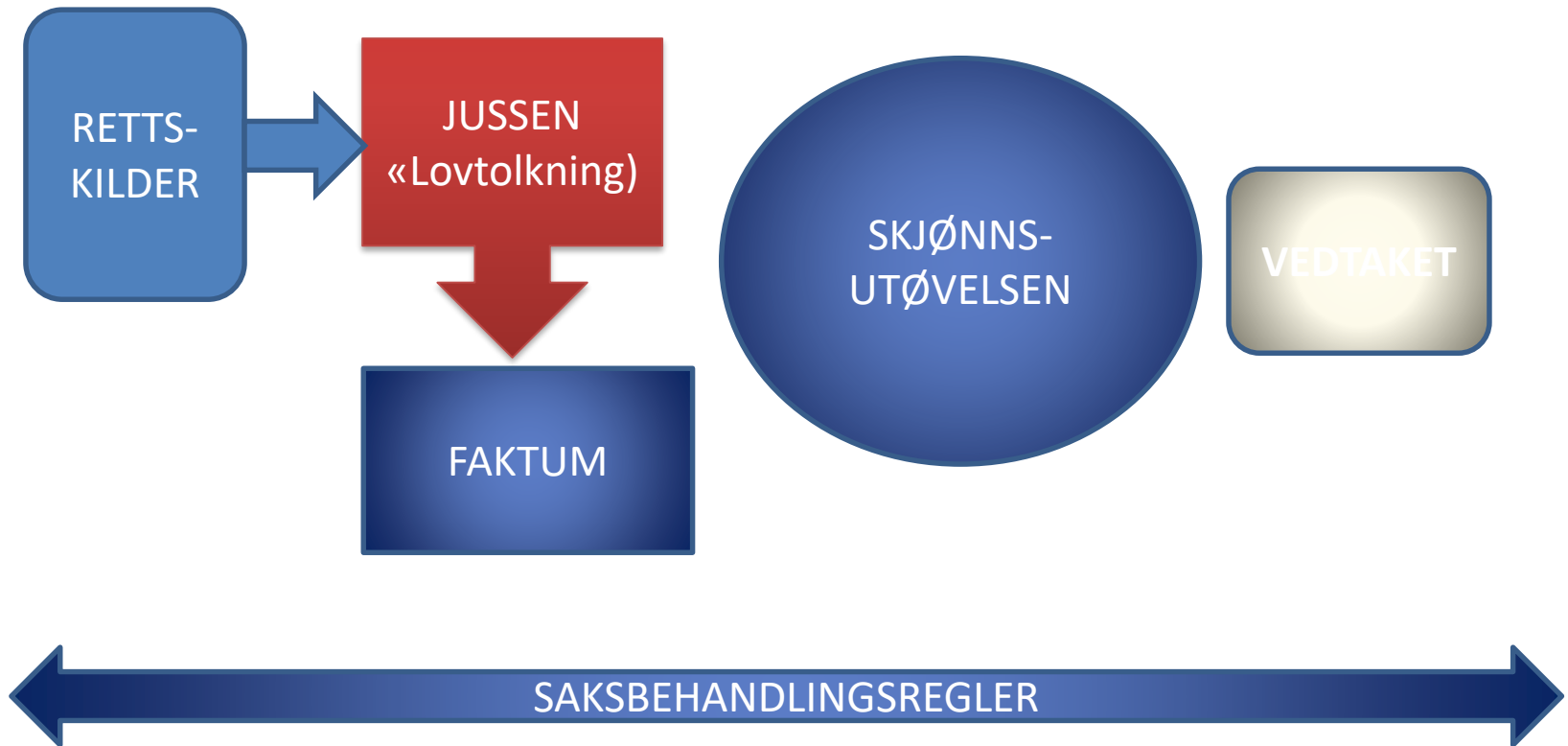
Departementet kan gi veiledende retningslinjer om stønadsnivået.

HVIS (Vilkårssiden)	SÅ (Utmålingsiden)
<ul style="list-style-type: none"> • Tolkning av «<u>sørge for sitt livsopphold</u>» <ul style="list-style-type: none"> → <i>Hva faller inn under livsoppholdsbegrepet</i> → <i>Har søker gjort nok?</i> • Tolkning av begrepene «arbeid / økonomiske rettigheter» 	<ul style="list-style-type: none"> • Rett til økonomisk stønad <ul style="list-style-type: none"> → <i>Sikrer stønaden et forsvarlig livsopphold»</i> <i>(Den «nedre» grensen)</i>

Lovtolkning

Lovtolkning (Rettsanvendelseskjønn)

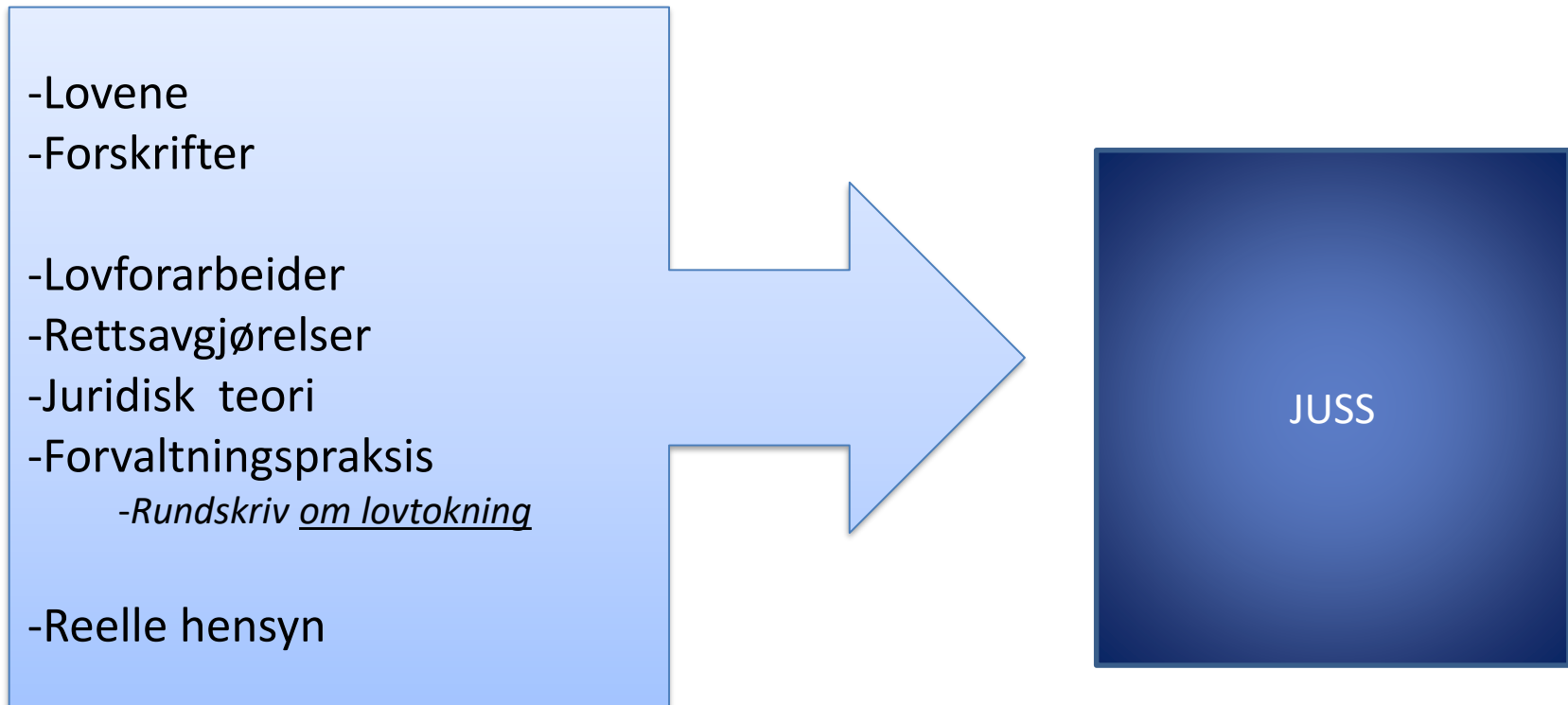

Rettskildene i praksis:

- **Sånn gjør vi det her!**
- Rundskrivet
- Og så evt.:
 - Loven
 - Forskrifter
 - Lovforarbeider
 - Osv

JUSS

Rettskildene:

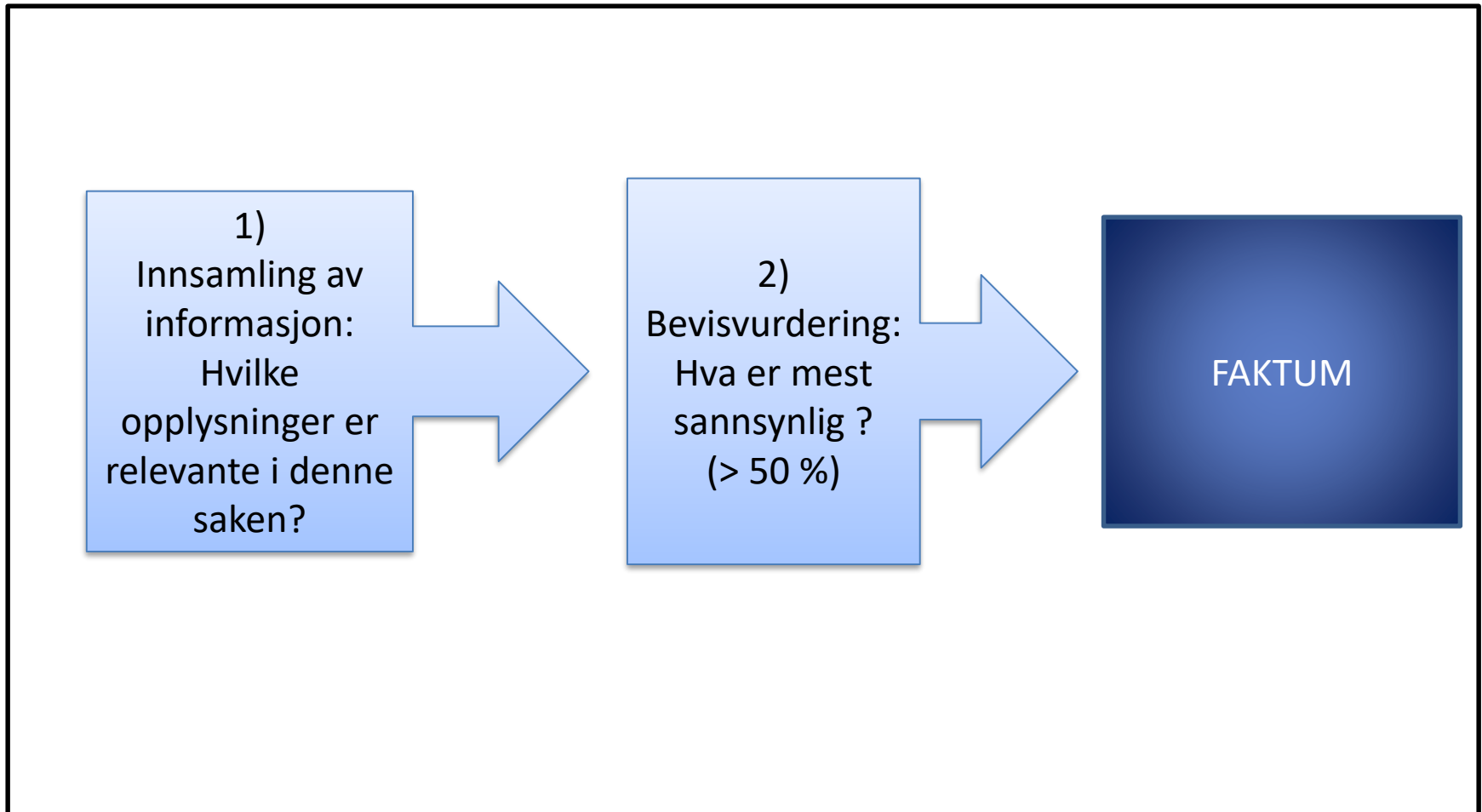

2.FAKTUM

Tre hovedtema:

- Hva er relevante fakta
- Hvor mye fakta – når er nok nok?
- Beviskravet

Dokumentasjonen

3. Saksbehandlingen

§ 41. *Anvendelse av forvaltningsloven*

«Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak.»

Generelle saksbehandlingsregler

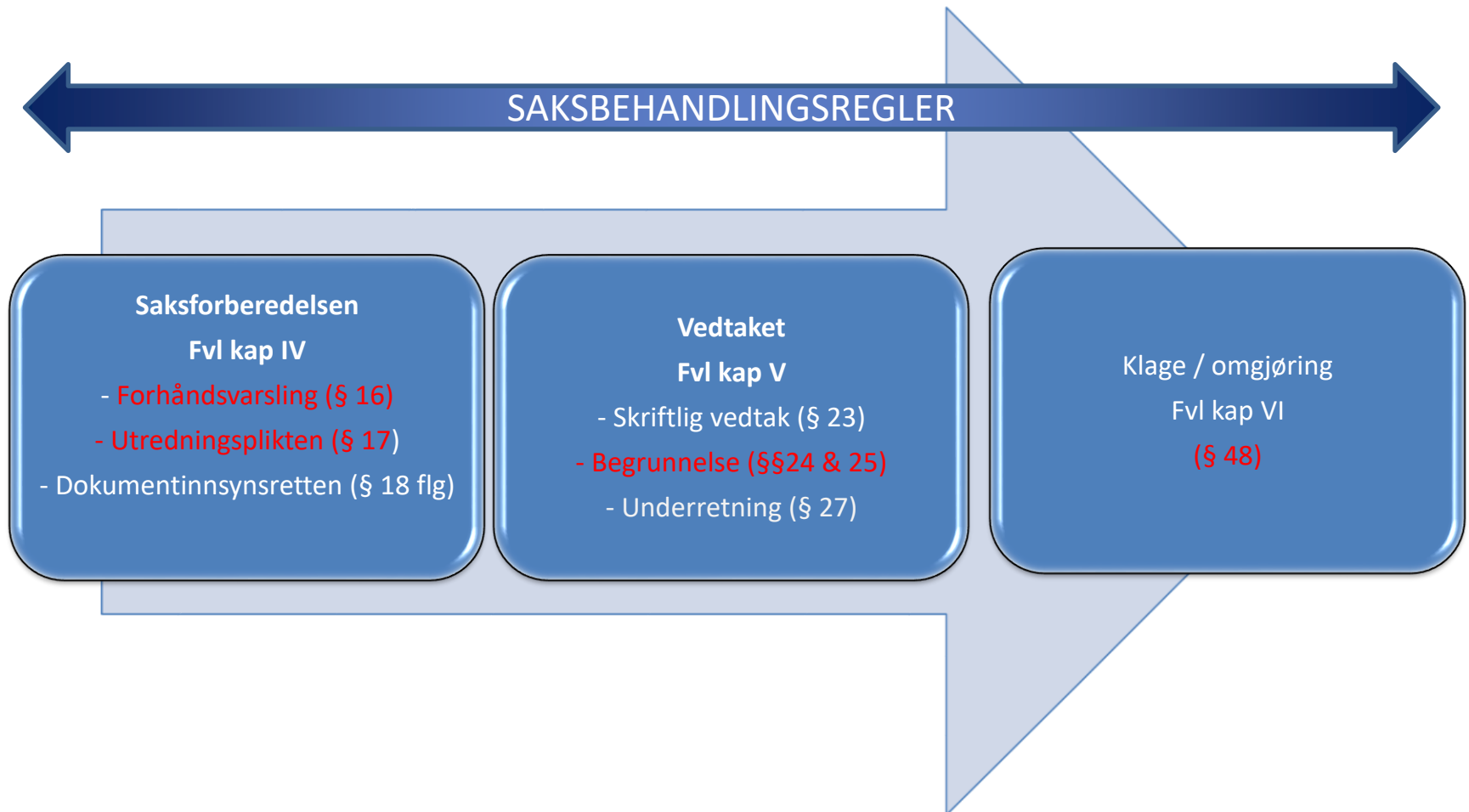
• SAKSBEHANDLINGSREGLER

Fvl kap II
- Habilitet

Fvl kap III
- Veiledningsplikt
- Taushetsplikt
- Dokumentasjonsplikt
- Bruk av fullmektig

**Ulovfestede
forvaltningsprinsipper**
(" God forvaltningsskikk")

Saksbehandlingen ved enketvedtak

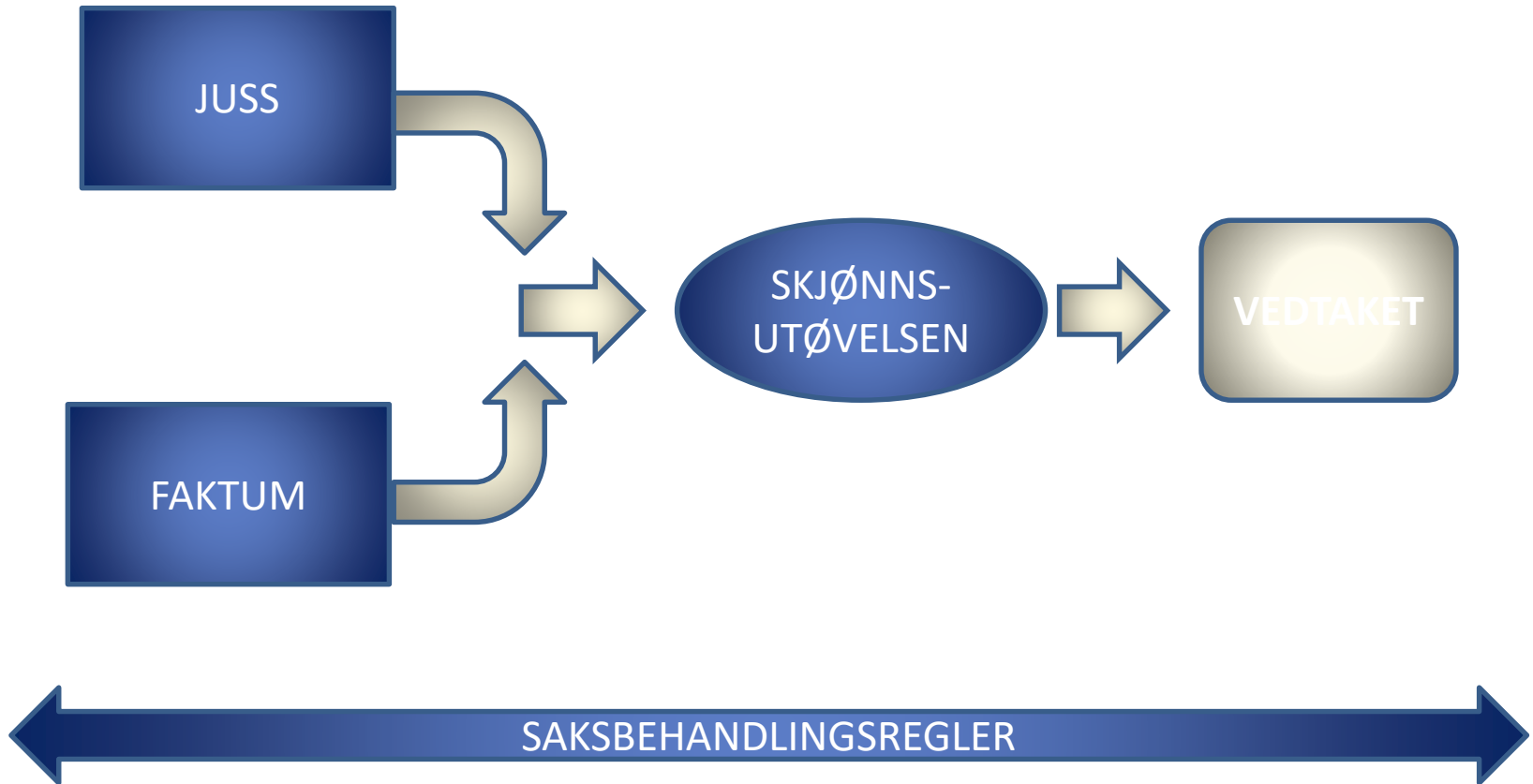

Nærmere om vedtakets innhold (fvl § 25)

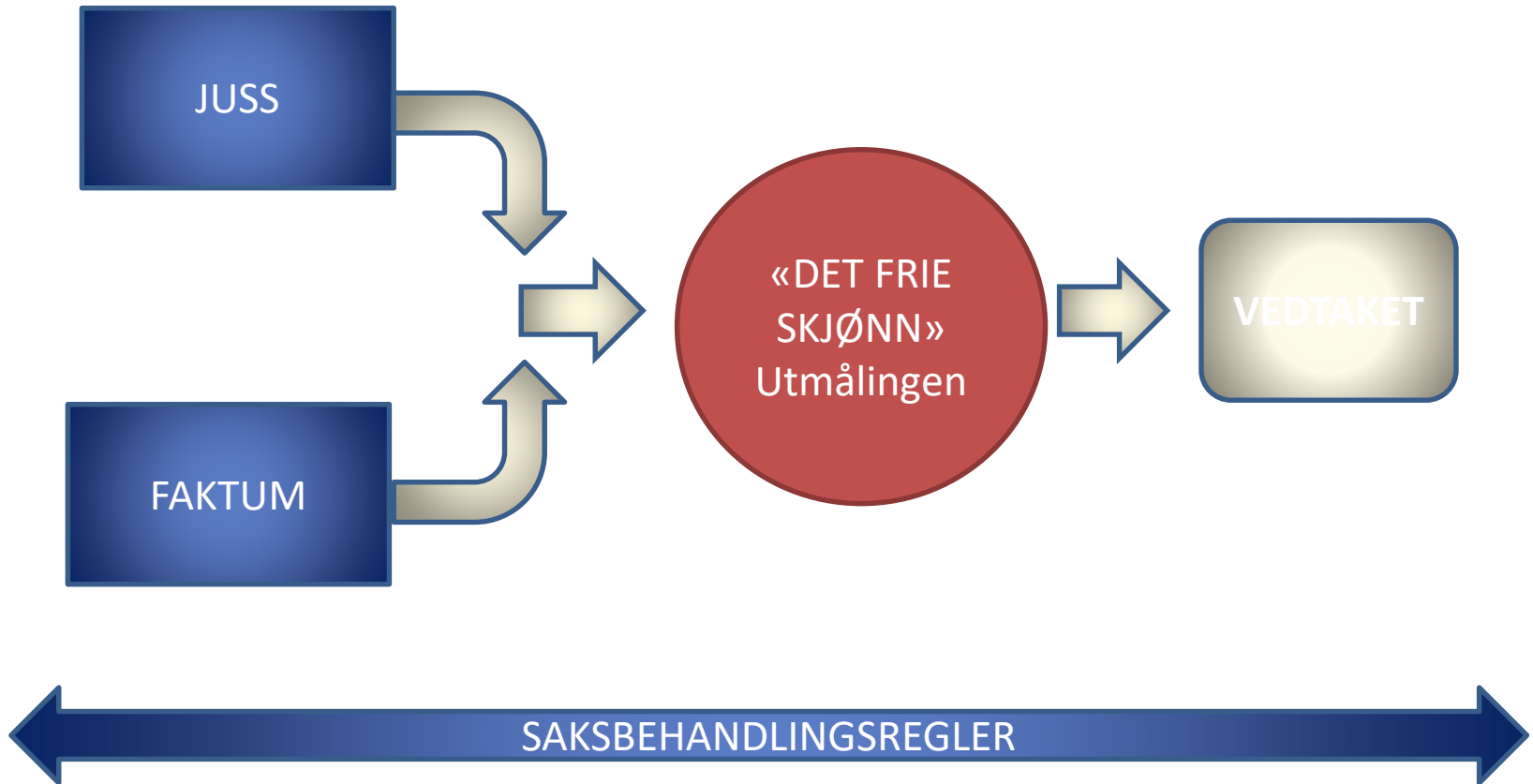
- JUSSEN (1.ledd):
 - «De regler vedtaket bygger på»

I den utstrekning det er nødvendig for å sette parten i stand til å forstå vedtaket, skal begrunnelsen også gjengi innholdet av reglene eller den problemstilling vedtaket bygger på.»
- FAKTUM (2.ledd):
 - «De faktiske forhold som vedtaket bygger på».
- SKJØNNSUTØVELSEN (3.ledd)
 - «De hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn, bør nevnes.»

AVGJØRELSESPROSESSEN

V DEN FAGLIGE SKJØNNSUTØVELSEN («DET FRIE SKJØNN»
/ «HENSIKTSMESSIGHETSSKJØNN» / «DET FAGLIGE SKJØNN»...)

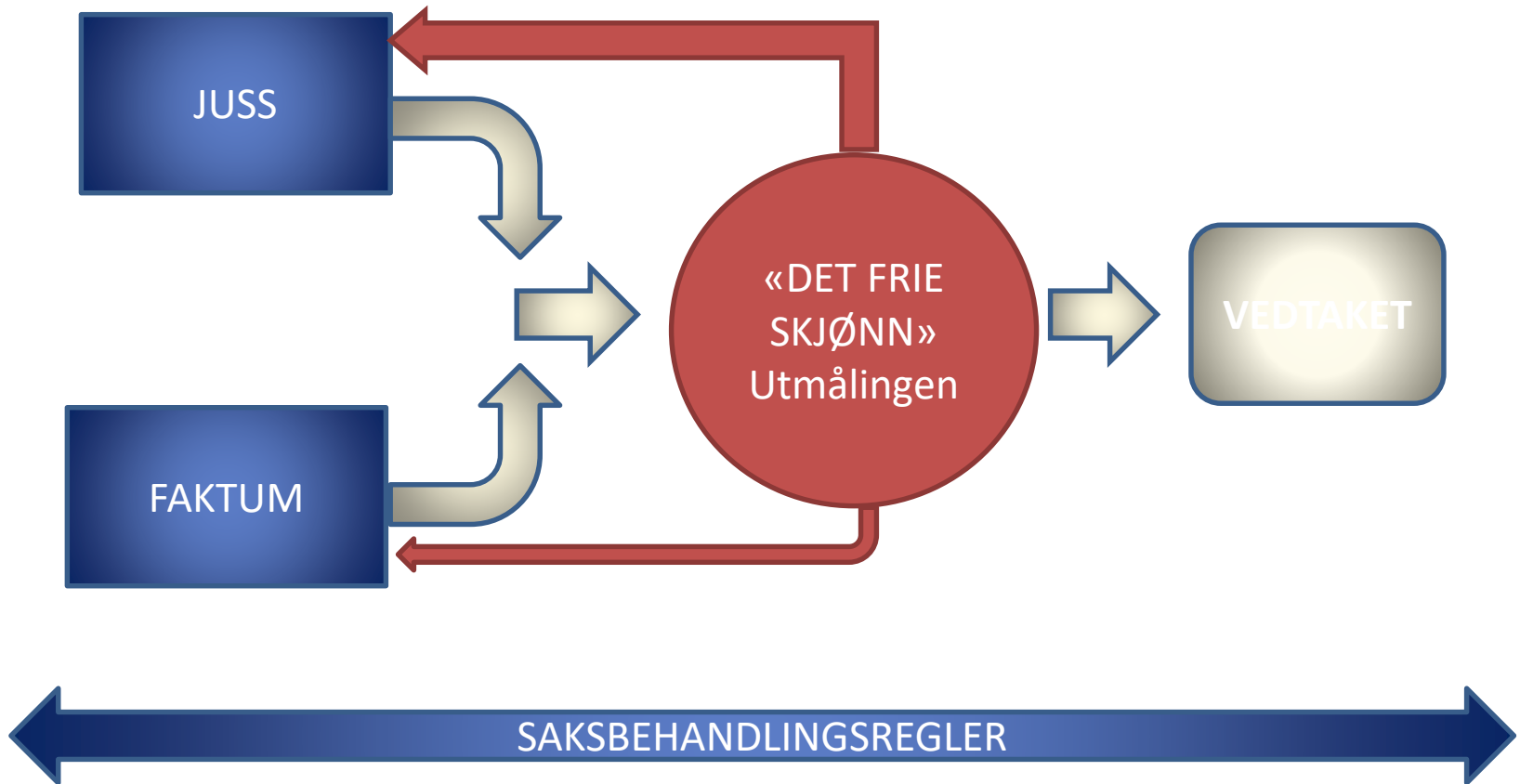
Hva hører inn under «det frie skjønn?»

- Ytelsen art
- Ytelsens omfang → *Tema her*
- Vilkårsfastsettelse

«Det frie skjønn» (forts)

- Skjønnsutøvelsen → De faglige vurderinger
 - Basis for skjønnsutøvelsen: Lovtolkning & faktum
 - *Lovtolkningen og faktum skal være klarlagt før skjønnsutøvelsen*
 - Grunnleggende premiss: *Søker har krav på individuell vurdering av søknaden sin!*

«Det frie skjønn» (forts)

§ 1 Lovens formål

«Formålet med loven er 1)å bedre levekårene for vanskeligstilte, 2)bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og 3)fremme overgang til arbeid, 4)sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

5)Loven skal bidra til likeverd og likestilling og 6)forebygge sosiale problemer.»

Er formålsbestemmelsen relevant?

Ot.prp. nr. 103 (2008-2009) side 27:

*«Departementet mener, slik også noen av høringsinstansene påpeker, at **formålsbestemmelsen har en viktig retningsgivende og veiledende funksjon for kommunens prioriteringer generelt, for tolkingen av enkeltbestemmelser og for utøvelse av skjønnet loven gir rom for. Departementet ønsker en formålsbestemmelse som gjenspeiler de grunnleggende verdiene som loven skal fremme.»***

Formålsangivelser:

1)«Bedre levekårene for vanskeligstilte»

- Levekår omfatter foruten økonomi, også personlige og sosiale forhold som helse, utdanning, ferie og kultur.

Formålsangivelser:

2) «Bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig»

- «Trygghet» innebærer også fysisk og psykisk integritet og autonomi
- Forarbeidene (Ot.prp. nr. 103 (2008-2009 side 27):
*«Departementet mener formålet om at loven skal bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig skal **være retningsgivende for utformingen av alle tjenester etter loven.**»*

Formålsangivelser:

3) Fremme overgang til arbeid

- Samsvarer med lovens § 18 (2.ledd): «*Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.*»
- Påpeker at sosialhjelp er ment å være en midlertidig ordning. Jf Ot. prp. 103 (2008-2009) side 42:
«... lovens formål [er] utvidet til også å skulle fremme overgang til arbeid. (...) Utvidelsen skal gi støtte til at den enkelte skal kunne forsørge seg selv gjennom deltakelse i arbeidslivet, i tillegg til å understreke det forhold at økonomisk stønad er ment å være en midlertidig ytelse.»

Formålsangivelser:

4) «*Sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet*»

- Understreker at det skal foretas en bred vurdering, hvor også sosial inkludering og mulighet for aktiv deltakelse i samfunnet (politisk, kulturelt ...) og så er relevante momenter.

Formålsangivelser:

5) «Likeverd og likestilling»

- Signaliserer at loven skal anvendes med det formål at likeverd og likestilling fremmes. I dette ligger at det må ivaretas at det ikke utøves usaklig forskjellsbehandling begrunnet i kjønn, alder, rase, boligforhold mv.

Formålsangivelser:

6) «Forebygge sosiale problemer»

- Signaliserer at forebygging også er et relevant moment i skjønnsutøvelsen.

Andre relevant momenter:

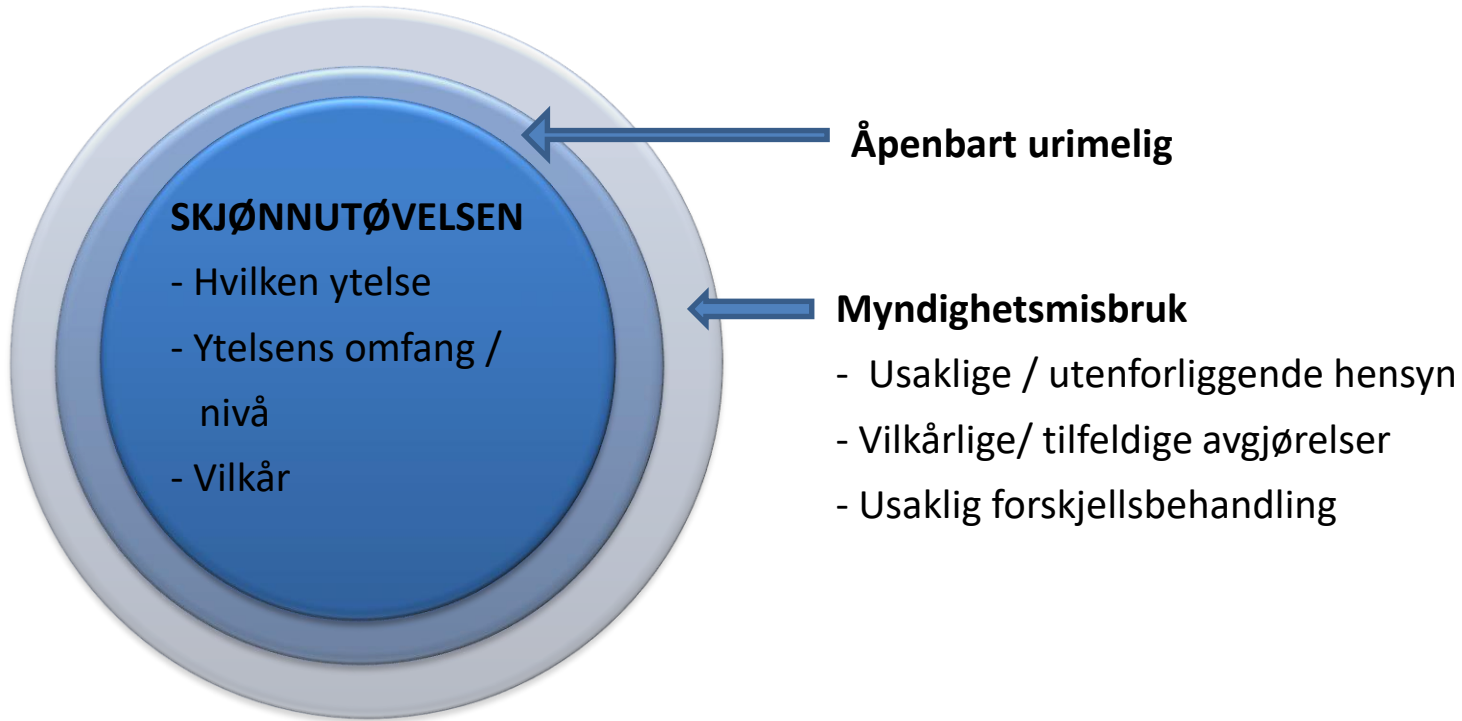
- **Stønad til livsopphold § 18:**
 - «*Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.*»
- **Andre momenter kan være relevante**
 - Forutsatt at de ikke strider mot den ulovfestede myndighetsmisbrukslæren om forbud mot *usaklige og utenforliggende hensyn.*

Tema 2: Den konkrete utmålingen → *Hvordan vektlegge de relevante momentene*

- Den konkrete utmålingen («*Det frie skjønn*») forutsetter at vi har avklart...
 - Hvilket faktum som skal legges til grunn for selve utmålingen
 - Hvilke formålsvurderinger som er relevante i *denne* saken.

Hvilke rettslige bindinger foreligger for selve skjønnsutøvelsen

- Kravet til forsvarlighet i lovens § 4
 - «Tjenester som ytes etter denne loven skal være forsvarlige.»
 - Ot.prp. nr. 103 (2008-2009) s.32: «Kravet til forsvarlighet må gjelde tilgjengelighet, kvalitet, innhold og omfang.»
- Den ulovfestede myndighetsmisbrukslæren. Forbudet mot...
 - Vilkårighet/tilfeldig avgjørelse
 - Usaklig forskjellsbehandling
 - Åpenbart urimelige avgjørelser

Selve utmålingen – individuell vurdering.

- Stønaden skal sikres et forsvarlig livsopphold for *denne* personen/familien (boligutgifter, mat, klær, innbo, fritidsaktiviteter osv.)
 - *Rundskrivet er her bare veiledede – fritar ikke for individuell vurdering!*
- Stønaden *skal* vurderes – og evt justeres opp eller ned - under hensyn til de formålsbetraktninger som er vurdert å være relevante i denne saken.

Selve utmålingen – individuell vurdering (forts.)

- Deretter vurderes evt. opp mot – og eventuelt justeres –...
 - Statlige veiledende normer
 - Kommunale normer
- En ren henvisning til statlige og/eller kommunale normer er ikke gyldig som begrunnelse!**

Lov om sosiale tjenester i NAV § 19

§ 19. *Stønad i særlige tilfeller*

Kommunen kan i særlige tilfeller, selv om vilkårene i § 18 ikke er tilstede, yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

Kort om skjønnsutøvelsen etter § 19

- De samme prinsipper som for § 18 gjelder i utgangspunktet også § 19.
- Men: Bestemmelsen vurderes ikke å være en individuell rettighet, derfor heller ikke en pliktmessig ytelse
 - NAV står friere i sin skjønnsutøvelse
 - Men, det kan være «åpenbart urimelig» å ikke yte bistand etter § 19

Kort om skjønnsutøvelsen etter § 19

(forts.)

- Krav til vedtaket
 - Det må vises at det er foretatt en selvstendig og individuell vurdering i forhold til § 19
 - Kan derfor ikke viset til både § 18 og § 19 uten at det klart fremgår at det er foretatt en egen vurdering i forhold til § 19 (*Helsetilsynet 2011*)
 - Bør fremgå av vedtaket *hvorfor* en anser at et avslag etter § 4-19 ikke fremstår som åpenbart urimelig
 - NB! Husk at formålsbestemmelsen og bestemmelsen om forsvarlig avgjørelse gjelder fullt ut også for § 19.

VI OPPSUMERING

- Lovens bestemmelser om økonomisk sosialhjelp er noen av de vanskeligste bestemmelser vi har i norsk forvaltning!
- Loven gir en stor grad av frihet
 - Dere har *plikt* til å utøve «*fritt skjønn*»
 - Bruks deres faglighet!
 - Bruk loven lojalt i forhold til formålet med ytelsen
 - Stol på dere selv – dere kjenner søkeren best!

VI OPPSUMMERING (FORTS.)

- Vær bevist på utformingen av selve vedtaket
- Ha alltid med ...
 - at formålene med loven er vurdert
 - *(NB! Nødvendigvis ikke relevante i alle saken; - men så si det da!)*
 - at det er foretatt en individuell vurdering
 - at vedtaket samlet sett fremstår som forsvarlig hensett til formålet denne saken.
 - Hvis statens veiledende normer og/eller kommunale normer leges til grunn:
 - Vis at det er foretatt en individuell vurdering i forhold til disse normene.

TIL SLUTT - HUSK:

- **Klagebestemmelsen i § 48**
- **Sakens fire elementer !**

*** * ***

- OG TAKK FOR MEG!